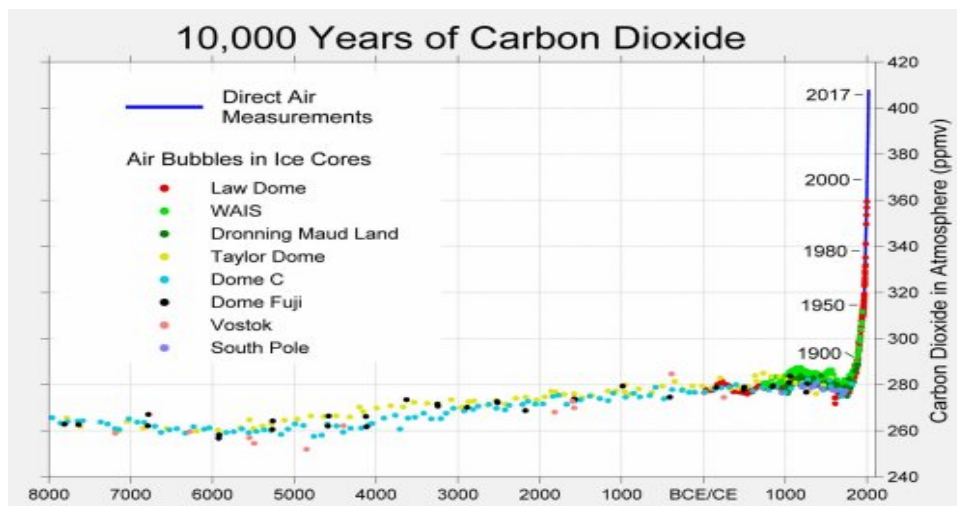

Energietransitie Midden-Holland Regionale opinie PvdA & GroenLinks

Waar doen we het voor en gaat het over

De dreiging van de verdergaande klimaatverandering als gevolg van broeikasgassen, zoals koolzuur (CO₂), vraagt offers, omdat we het gebruik van fossiele brandstoffen (kolen, aardgas en olie) echt moeten beperken. Niets doen, om redenen van verwachte innovatieve en duurzame alternatieven, is volgens ons nu geen optie meer.

De verandering van het klimaat als gevolg van ons menselijk handelen, kan alleen door aanpassing van dit handelen worden gestopt. Dat is met behoud van ons huidige welzijn en comfort alleen mogelijk indien we omschakelen van gebruik van energie gestookt op fossiele brandstoffen naar de productie van duurzame of groene energie. Deze zogenaamde hernieuwbare energie komt van natuurlijke bronnen die constant worden aangevuld, zoals wind, zon, bodem- en buitenluchtwarmte en waterkracht. Feitelijk zijn dit energiebronnen die zonder verbranding energie leveren. Ten onrechte wordt hier vaak ook energie uit biomassa bij genoemd. Echter zolang dit de *verbranding* van bijvoorbeeld hout en houresten betreft, wordt de uitstoot van broeikasgassen niet verminderd. Onze (regionale) vertegenwoordigers achten de toepassing van biomassacentrales dan ook geen oplossing voor de beoogde energietransitie.

Natuurlijk kunnen en mogen kerncentrales als keuzemogelijkheid niet op voorhand worden uitgesloten bij het oplossen van het energievraagstuk. Hierbij speelt echter nog een te groot scala aan onzekerheden rond de betaalbaarheid, veiligheidsrisico's, milieu- en maatschappelijke acceptatie. Daarnaast herkennen wij kansen die verdere innovaties in de toekomstige energieproductie en distributie ons kunnen bieden, zoals ontwikkelingen rond waterstofgas. Echter al deze ontwikkelingen vragen nog geruime tijd voor onderzoek, ontwikkeling en realisatie. Tijd die we ons, naar onze mening, niet kunnen permitteren. De eventuele toepassing van innovaties, zoals de thoriumreactor, kernfusie, enzovoort, kunnen in de toekomst welkom aanvullingen of vervangingen van de alsdan ingerichte energie-infrastructuur gaan vormen, maar hier nu nog op wachten is echt niet wenselijk.

PvdA/GroenLinks-Zuidplas

De tijd van uitstel is voorbij. Er moeten nu keuzes worden gemaakt, waarbij het op voorhand uitsluiten van oplossingen, de toekomstige haalbaarheid van de regionale opgave niet in de weg mag staan. Wachten op innovatie is nu niet raadzaam. De gemeente heeft de verantwoordelijkheid om keuzes te maken in relatie tot de ruimtelijke planvorming en inrichting en dient deze taak zeker hier op te pakken.

Elektriciteit vs. warmte

In onze opdracht om het gebruik van fossiele brandstoffen, voor ondermeer verwarming van onze woningen en het opwekken van elektrische energie, te verminderen, constateren we dat de hiervoor vereiste verandering in feite twee verschillende kanten kent, die maar beperkt samenhangen. Te weten: elektrische energie en warmte. Het verschil tussen beide kanten wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de onderliggende infrastructuur. Centraal opgewekte elektriciteit bereikt ons via een uitgebreid en sterk vertakt net van kabels, terwijl warmte ons hoofdzakelijk in de vorm van **aardgas** bereikt via een uitgebreid en sterk vertakt net van leidingen. Nu is het weliswaar ook mogelijk om warmte op te wekken met elektriciteit, maar daarbij wordt hoogwaardige energie met verlies aan rendement via laagwaardige energie (warmte) verspild en daarbij wordt tevens ons elektriciteitsverbruik vele malen groter. Dit wil overigens niet zeggen dat er geen toekomst bestaat voor elektrische verwarming via IR-panelen of vloerverwarming. Daarbij neemt veelal wel de elektriciteitsvraag zodanig toe, dat een randvoorwaarde moet zijn dat dit gepaard gaat met de lokale productie van hernieuwbare energie.

Al met al heeft het onderscheid tussen de behoefte aan warmte en die aan elektriciteit, ertoe geleid dat deze opgaven thans separaat worden uitgewerkt. De elektriciteitsvraag en -productie in de Regionale Energie Strategie (RES) en de warmtevraag en -levering in de Transitie Visie Warmte (TVW). Daarbij wordt natuurlijk o.a. bij de RES wel rekening gehouden met de veranderende elektriciteitsvraag bij omschakeling naar alternatieve middelen van verwarming, zoals warmtepompen.

In dit opiniestuk gaan we separaat in op onze denkrichtingen bij de verdere uitwerking van de RES en de TVW en op de betaalbaarheid van de omvangrijke veranderingen als gevolg van het afstappen van het gebruik van fossiele brandstoffen voor de opwekking van elektrische energie en warmte.

PvdA/GroenLinks-Zuidplas

In de gemeente Zuidplas worden de Regionale Energie Strategie en de Transitie Visie Warmte via separate processen met informatiebijeenkomsten verder uitgewerkt.

Regionale Energie Strategie (RES)

In de praktijk zijn de technieken voor de productie van hernieuwbare elektrische energie met zon en wind, inmiddels ruimschoots beproefd en worden op toenemende schaal tegen acceptabele kosten ingezet. Het zijn juist deze technieken die de komende decennia onze vraag naar fossiele brandstoffen, wellicht niet zal beëindigen, maar zeker wel aanmerkelijk kan verminderen. Kortom wij zijn voor de transitie van fossiele brandstoffen naar hernieuwbare energie en omdat we vinden dat we niet kunnen wachten tot het moment dat het kalf letterlijk is verdronken, zien wij toekomst voor de opwekking van hernieuwbare energie met zowel zon als wind. Immers, goed rentmeesterschap vraagt hier om daden en niet om een afwachtende houding of het doorschuiven van de hete brij.

Centraal in de RES 1.0 staat het bod dat de regio Midden-Holland denkt uit te brengen voor opwekking van hernieuwbare energie aan de rijksoverheid. Wij achten dit bod van 1,24% van de 127 PJ, zijnde 1,6 PJ voor 2030, zijnde evenredig aan het aandeel van de regio in het landelijke elektriciteitsverbruik en nog belangrijker: *goed uitlegbaar en verdedigbaar, passend*. Het aandeel van de gemeente Zuidplas hierin bedraagt zo'n 0,35 PJ, zijnde ca. 30% van de verwachte elektriciteitsvraag van 1,2 PJ van onze gemeente in 2030.

Deze ambitie zal in onze ogen creativiteit prikkelen, innovatie versnellen, werkgelegenheid creëren en welvaart brengen. Om in dit regionale aandeel van 1,6 PJ aan hernieuwbare energie te kunnen voorzien, kan het niet anders dan dat we ongeacht de gemeentelijke grenzen deze opgave ook gezamenlijk regionaal verwezenlijken. Daarbij kiezen wij voor een

gestructureerd mechanisme van locatiekeuze voor de ruimtelijke inrichting van het gebied in een mix van opwekking van hernieuwbare energie met zon en wind.

Voor zon zien wij mogelijkheden en ruimte in de volgende niet-willekeurige volgorde:

1. Zon op daken van woningen;
2. Zon op daken van bedrijven, schuren en openbare gebouwen;
3. Zon op juist georiënteerde bermen en taluds langs snelwegen, dijken en geluidswallen;
4. Zon op geluidsschermen, puien en overkappingen van o.a. parkeerterreinen;
5. Zon op restgronden met een beperkte bouw-, agrarische en natuurwaarde, zoals drassige restveen-gebieden met een hoge waterlast.

Daarbij merken wij op dat vooral bij de laatste categorie de inrichting zoveel mogelijk ecologisch verantwoord moet worden uitgevoerd, waarbij de dichtheid van de zonnepanelen en de hoogte van de opstelling boven de grond, belangrijke punten van aandacht zijn. Daarbij dienen de in te richten zonnevelden bij de begrenzing met het naastgelegen gebied met bossages, of anderszins, zo goed mogelijk visueel te worden afgeschermd.

PvdA/GroenLinks-Zuidplas

De gemeente Zuidplas heeft een actieve rol inde promotie en het faciliteren van de gezamenlijke aankoop van zonnepanelen door particulieren.

Voor wind kiezen wij voor de uitwerking van windturbines langs infrastructuur, zoals snelwegen en provinciale hoofdwegen, op plaatsen met voldoende afstand (>250 m) tot de bestaande en toekomstige woonbebouwing. Daarbij opteren wij om qua hoogte en dichtheid van de windmolenparken zoveel mogelijk aansluiting te vinden op bestaande windparken.

PvdA/GroenLinks-Zuidplas

Onterecht vertaalt het college van B&W van de gemeente de uitsluiting van windturbines van het beperkt houdbare coalitie-akkoord naar een kader voor de kadernota RES 1.0.

Daarentegen opteren wij juist voor een mix van wind en zon om redenen van leveringscontinuïteit en betaalbaarheid. De optie wind langs o.a. A12/A20 biedt ons inziens kansrijke perspectieven voor ca. 50% van de gemeentelijke opgave!

Transitie Visie Warmte

Voor de Transitie Visie Warmte (TVW) moeten de gemeenten medio 2021 plannen hebben opgesteld, waarin wordt aangegeven op welke wijze de gemeenten denken over te schakelen van aardgas naar een alternatieve duurzame warmtebron. In tegenstelling tot de RES is vooral het lokaal gebonden karakter van de opties om het gebruik van aardgas te beperken de reden om de TVW gemeentelijk op te stellen. Daarbij wordt natuurlijk enige intergemeentelijke samenwerking op de gemeentegrenzen zeker niet uitgesloten. De primaire keuze die een gemeente in de TVW zal maken is, of voor toekomstige verwarming van een woning of bedrijf gemeenschappelijke of individuele oplossingen zullen gelden. Zo doen zich binnen de bebouwde kom eerder mogelijkheden voor om de verwarming van bijvoorbeeld hele huizenblokken dan wel wijken coöperatief uit te werken. Dit doet niets af aan het feit dat ook hier individuele oplossingen zouden kunnen worden toegepast. Terwijl zich voor verspreide bebouwing buiten de bebouwde kom, eerder individuele of op kleine schaal geclusterde oplossingen aandienen.

Daarbij is van belang welke warmtebronnen voor deze situaties kunnen worden ontsloten. Doorgaans zijn deze bronnen de bodem, het oppervlaktewater of de (buiten)lucht. Met een warmtepomp wordt de temperatuur van water tot een voor verwarming bruikbare temperatuur verhoogd. Rond de toepassing van o.a. bodemwarmte is nog veel in ontwikkeling. Met name de mogelijkheid van het gebruik van diepe aardwarmte (>3 km diepte) staat nog in de kinderschoenen, terwijl met de mogelijkheden van ondiepe aardwarmte (300-800 m diepte) en warmte uit lucht en water al meer ervaring is opgedaan. Tot dit moment hebben gemeenten vooral onderzoek laten doen naar de mogelijkheden van het gebruik van o.a. aardwarmte en kan nog geen heldere keuze worden gemaakt over de best toepasbare bron.

Een optie voor het gebruik van industriële restwarmte, zoals uit het Rotterdamse industriegebied, lijkt voor de gemeente Zuidplas af te vallen, als gevolg van de recente wijziging van plannen rond de warmterotonde tussen Rotterdam en Leiden. Veel gehoorde kritiek op de toepassing van industriële restwarmte is de bron van deze warmte, die thans nog fossiel is. Anderzijds betreft het hier restwarmte die zonder hergebruik als waardeloos afvalproduct wordt geloosd, terwijl aan de gebruikszijde het gebruik van aardgas vervalt. Daarnaast zal ook de industrie in de toekomst overschakelen op alternatieve verwarmingsbronnen zoals aardgas, waarmee deze industriële restwarmte een duurzamer karakter krijgt. Hiermee bieden dergelijke industriële warmtebronnen zeker perspectieven. Kortom: ten behoeve van het verminderen van het grootschalige gebruik van aardgas zal nog veel onderzoek en ontwikkeling moeten volgen voordat een duurzame en kosteneffectieve keuze kan worden gemaakt. Tot het moment dat de gemeente de warmtekansen voor het gebied heeft uitgewerkt en o.a. coöperatieve oplossingen worden geboden blijft de particuliere keuze voor bestaande woningen en bedrijven ongewis. In deze gevallen kan overigens bij een noodzakelijke vervanging van de verwarmingsketel voor tijdelijke vervanging door huur worden gekozen.

Tenslotte wordt in het verband van de TVW ook vaak gesproken over de toepassing van waterstof in plaats van aardgas. De leidingenstructuur voor het aardgas lijkt hiervoor bruikbaar. Echter, los van het feit dat hiervoor nog volstrekt onvoldoende waterstof wordt geproduceerd, zal omschakeling van aardgas naar waterstof op dermate complexe logistieke problemen stuiten, dat wij niet verwachten dat dit op gemeentelijke schaal oplossing zal bieden. Maar waterstof zal zeker zijn weg vinden naar de industrie en als autobrandstof.

De regionale vertegenwoordigers van de PvdA en GroenLinks zijn ervan overtuigd dat, zeker in bebouwde kommen zowel op economische als op technische en beheersmatige gronden, een gezamenlijke of coöperatieve aanpak de voorkeur geniet. Het is daarbij wel essentieel om voor potentiële coöperatieve ontwikkelingen de transitie af te stemmen op de planning van het onderhoud van o.a. wegen- en ondergrondse infrastructuur.

PvdA/GroenLinks-Zuidplas

De gemeente onderzoekt de kansen en bedreigingen van alternatieven voor het gebruik van aardgas en brengt deze, inclusief de verwachte jaarlijkse lasten, voor het gebied van de gemeente per gebied in kaart.

Om de transitie te financieren biedt de rijksoverheid de nodige subsidie en langlopende leningen aan particulieren, samenwerkingsverbanden en wooncorporaties. Daarbij is het uitgangspunt dat de ontwikkeling van de bruto lasten de trend van de inflatie niet mogen overstijgen.

Besparing voor verandering

Eigenlijk begint alles met het besparen van zoveel mogelijk energie; of het nu elektrische energie of warmte is. Hier wordt al aandacht aan besteed, maar het zou volgens het Planbureau voor de Leefomgeving best een tandje sneller kunnen. Goede isolatie van (oudere) woningen kan al een grote slag slaan in het verminderen van het verbruik van aardgas en hiermee op termijn ook het huishoudboekje ontlasten. Ook toenemend gebruik van energiezuinige verlichting en huishoudelijke apparaten draagt bij aan het afnemen van de vraag naar elektriciteit, verlaagt de energienota en beperkt de opgave voor opwekking.

De regionale vertegenwoordigers van de PvdA en GroenLinks zijn dan ook van oordeel dat de regio en de gemeenten zich moeten inspannen om isolatie van (bestaande) woningen te stimuleren, terwijl Europa en de rijksoverheid zich vooral ook zou moeten richten op promotie van het gebruik van energiezuinige middelen.

PvdA/GroenLijks-Zuidplas

In het verlengde van het mogelijk maken van gezamenlijke aanschaf van zonnepanelen voor particulieren, zou de gemeente Zuidplas zich ook kunnen richten op het promoten en ondersteunen van gezamenlijke isolatie van woningen.

Betaalbaarheid

Geheel in lijn met het klimaatakkoord dient de energietransitie naast haalbaar vooral ook betaalbaar te blijven. Waarbij het credo "iedereen doet mee" geldt. Hierbij dient de aandacht vooral ook uit te gaan naar de minder draagkrachtige inwoners en bedrijven in onze gemeente. Deze groepen, die veelal niet in staat zijn om praktisch of financieel hun energieverbruik individueel te beperken, zullen we coöperatieve alternatieven moeten kunnen bieden. Voor sociale woningen spelen de wooncorporaties daarbij een cruciale rol, terwijl ook gezamenlijk eigenaarschap, waarbij een huishouden zich aansluit of inkoopt bij een meer centrale energieproducent, een oplossing kan bieden.

Wij zijn van mening dat de gemeente hierbij een promotende en faciliterende rol moet hebben. Bijvoorbeeld bij jaarlijkse afspraken met de wooncorporaties, actief uitgeven van duurzaamheidsleningen en door een geclausuleerde selectie van uitvoering van energieprojecten, opdat lokaal eigenaarschap wordt gestimuleerd.

PvdA/GroenLinks-Zuidplas

Binnen de regio zijn verschillende voorbeelden van initiatieven voor gedeeld eigenaarschap bij energieopwekkingsprojecten zichtbaar. In de gemeente Zuidplas bestaat o.a. het initiatief "Zon op Zuidplas".

Voorts biedt de gemeente aan particulieren de mogelijkheid van het afsluiten van een duurzaamheidslening met een relatief lage rentelast.

Communicatie en participatie

Tot slot memoreren wij dat het verkrijgen van voldoende draagvlak onder de inwoners en bedrijven van doorslaggevend belang is voor de acceptatie en het succes van de beoogde energietransitie. Dit betekent ons inziens ten minste dat de gemeenten en/of de regio met regelmaat communiceren over de intenties, keuzen en resultaten van de energietransitie in de breedste zin van het woord. Daarbij is het bereiken van alle inwoners en bedrijven in de regio van groot belang. Immers: de energietransitie raakt uiteindelijk iedereen en heeft grote consequenties. Het liefst zou deze communicatie tevens gepaard moeten gaan met een uitgebreide consultatie en participatie van de inwoners en de bedrijven in het gebied. Echter gelet op de schaal is dit praktisch vrijwel onhaalbaar. Daarom moet er vooral op worden gelet dat de stem die wordt gehoord ook een ieder vertegenwoordigd. Alleen zo zullen we een breed gedragen antwoord kunnen vinden voor de opgave van de energietransitie in de regio Midden-Holland.

PvdA/GroenLinks-Zuidplas

Feitelijk functioneren de gemeenteraden als spreekbuis voor het overgrote deel van de inwoners. Daarom zijn wij van mening, dat voor de opwekking van elektrische energie primair de gemeenteraden besluiten over de te bieden oplossingsrichtingen, die beargumenteerd in de vorm van enkele scenario's ter beoordeling en voor commentaar aan de inwoners en bedrijven worden voorgelegd, waarna definitieve besluitvorming kan volgen.

Voor de Transitie Visie Warmte staat onze fractie voor een meer persoonlijke participatie die op basis van de op te stellen warmtekansenkaart gevoerd kan worden.

Namens de fractie PvdA/GroenLinks-Zuidplas

J. (Johan) Helmer,